

Sygn. akt **IC 1229/14**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 listopada 2015r.

Sąd Okręgowy w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	<i>SSO Bożena Chłopecka</i>
Protokolant:	<i>protokolant sądowy Karolina Ostasiuk</i>

po rozpoznaniu w dniu 22 października 2015 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa **T. H.**

przeciwko **Skarbowi Państwa – reprezentowanemu przez Ministra Finansów i Ministra Pracy i Polityki Społecznej oraz Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych z siedzibą w W.**

o zapłatę

orzeka:

I. zasądza od Skarbu Państwa – Ministra Finansów na rzecz T. H. kwotę 3.249,54 zł. (trzy tysiące dwieście czterdzieści dziewięć złotych i pięćdziesiąt cztery grosze) z odsetkami ustawowymi od dnia 4 lutego 2014r. do dnia zapłaty,

II. oddala powództwo w stosunku do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z siedzibą w W.,

III. zasądza od Skarbu Państwa – Ministra Finansów na rzecz T. H. kwotę 163zł. (sto sześćdziesiąt trzy złote) z tytułu zwrotu kosztów opłaty od pozwu,

IV. zasądza od T. H. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z siedzibą w W. kwotę 617 zł. (sześćset siedemnaście złotych) z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt IC 1229/14

UZASADNIENIE

16 czerwca 2014r. powód T. H. wniósł pozew o zasądzenie solidarnie od pozwanych Skarbu Państwa – reprezentowanego przez Marszałka Sejmu oraz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z siedzibą w W. na jego rzecz kwoty 3.249,54 zł. z odsetkami ustawowymi od dnia 4 lutego 2014r. do dnia zapłaty. W uzasadnieniu powód wskazał, że kwota, o której zasądzenie wnosi stanowi iloczyn (...) jednostek rozrachunkowych i wartości jednej jednostki rozrachunkowej na dzień 3 lutego 2014r. wynoszącej 39,40 zł. zgromadzonych na rachunku powoda w (...) Otwartym Funduszu Emerytalnym o numerze (...) tytułem odszkodowania za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie przy wykonywaniu władzy publicznej pozwanego Skarbu Państwa. Powód wskazał, że uchwalenie ustawy z 6 grudnia 2013r. o zmianie niektórych ustaw w związku z określeniem zasad wypłaty emerytur ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych (Dz. U. z 2013r., poz. 1717) poskutkowało umorzeniem

jednostek rozrachunkowych na rachunku powoda w (...) Otwartym Funduszu Emerytalnym i przekazaniem środków do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Odnośnie drugiego pozwanego - Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, powód wskazał, że pozwany odpowiada za wyrządzoną powodowi szkodę poprzez świadome z niej skorzystanie, polegające na używaniu przez tego pozwanego środków powoda przekazanych przez (...) Otwarty Fundusz Emerytalny. Powód wniósł także o zwrócenie się do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym o zbadanie zgodności szeregu przepisów ustawy w/w z przepisami art. 2, art. 21, art. 64, art. 67 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

Pozwany Skarb Państwa – Marszałek Sejmu zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa, wniósł o ustalenie, że w niniejszej sprawie Skarb Państwa winien być reprezentowany przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej. Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości w stosunku do pozwanego Skarbu Państwa oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych. Pozwany podniósł, że wniesione powództwo jest przedwczesne, albowiem przedmiotem powództwa jest zasądzenie określonej kwoty tytułem odszkodowania za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie przy wykonywaniu władzy publicznej polegającej na wydaniu aktu normatywnego (w/w/ ustawy). Stosownie zaś do art. 417¹ § 1 k.c., jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie aktu normatywnego jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu niezgodności tego aktu z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą. Nie ulega zaś wątpliwości, że w chwili obecnej strona powodowa nie może przedłożyć stosownego prejudykatu, co już samo przez się prowadzi do niezasadności wniesionego powództwa. W ocenie pozwanego Skarbu Państwa, postępowanie cywilne nie jest właściwym trybem do uzyskiwania przez zainteresowanych prejudykatu konstytuującego roszczenie odszkodowawcze. Instytucja pytań prawnych nie zakłada bowiem inicjowania postępowań sądowych w celu urzeczywistnienia roszczeń odszkodowawczych określonych w art. 417¹ § 1 k.c. Ponadto pozwany wskazał, że za chybiony należy uznać pogląd powoda o przysługiwaniu mu uprawnień właścicielskich w stosunku do części składki na ubezpieczenia emerytalne przekazywanej do OFE. Powyższe wynika z charakteru systemu emerytalnego, albowiem w art. 67 ust. 1 Konstytucji RP zapisano, że każdy obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego na wypadek osiągnięcia wieku emerytalnego. System emerytalny został skonstruowany nie dla indywidualnych ubezpieczonych, ale dla ogółu osób objętych ubezpieczeniem, które w przyszłości staną się beneficjentami systemu emerytalnego (k-154-163).

Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa w stosunku do tego pozwanego i zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W pierwszej kolejności pozwany zgłosił zarzut braku legitymacji biernej, wskazując, że z przepisów ustawy z 6 grudnia 2013r. o zmianie niektórych ustaw w związku z określeniem zasad wypłaty emerytur ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych (Dz. U. z 2013r., poz. 1717) jednoznacznie wynika, że przysporzenie będące wynikiem przejęcia środków zgromadzonych w otwartym funduszu emerytalnym następuje po stronie Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, którego dysponentem jest pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Ponadto pozwany wskazał, że brak jest podstaw prawnych roszczenia powoda o odszkodowanie w stosunku do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, albowiem wskazany przez powoda art. 422 k.c. nie znajduje w niniejszej sprawie zastosowania. Stosownie do art. 422 k.c. odpowiedzialność za świadome skorzystanie ze szkody wyrządzonej przez kogoś innego drugiemu jest odpowiedzialnością za własny czyn. Przesłankami odpowiedzialności jest uzyskanie korzyści, świadomość osoby korzystającej co do uzyskania korzyści oraz wyrządzenie drugiemu szkody. Natomiast pozwany z rzekomego przysporzenia nie skorzystał, gdyż wartość umownych jednostek jest zapisana na koncie ubezpieczonego – powoda, a zatem pozostaje poza planem finansowym pozwanego, w ramach którego wykonuje on swoje statutowe zadania.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

Powód posiada rachunek w (...) Otwartym Funduszu Emerytalnym z siedzibą w W.. Na dzień 31 stycznia 2014r. na rachunku powoda było zgromadzonych (...) jednostek rozrachunkowych, których wartość, po cenie jednostki z dnia 30

stycznia 2014r. stanowiła kwotę (...) zł. W dniu 2 lutego 2014r. zostało umorzonych 51,5% jednostek rozrachunkowych t.j. 82,4756 i przekazane do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (k-97).

Powyższy stan faktyczny nie był sporny między stronami postępowania.

Biorąc powyższe pod uwagę, należy stwierdzić co następuje.

Powództwo jest zasadne w stosunku do pozwanego Skarbu Państwa – Ministra Finansów. Nie było sporne między stronami, że uchwalenie ustawy z 6 grudnia 2013r. o zmianie niektórych ustaw w związku z określeniem zasad wypłaty emerytur ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych (Dz. U. z 2013r., poz. 1717) poskutkowało umorzeniem jednostek rozrachunkowych na rachunku powoda w (...) Otwartym Funduszu Emerytalnym i przekazaniem środków do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Wskazać należy, że w/w ustawa zmieniająca system OFE nie zawierała - bo nie mogła zawierać, jako ustawa „zwykła”, derogacji przepisu art. 21 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie dopuszczalności uwłaszczenia wyłącznie za słusznym odszkodowaniem. Skoro go jednak *explicite* nie wyłączyła, to przepis ten jest i musi być zastosowany przez sąd powszechny bezpośrednio, a zarazem zgodnie z postulatem racjonalności ustawodawcy tak, aby przyjąć zasadę legalności ustawy zmieniającej system OFE. Sąd powszechny zobowiązany jest bowiem do bezpośredniego stosowania zarówno w/w przepisu Konstytucji jak i ustawy zmieniającej system OFE. Ustawodawca w art. 32 § 2 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego wyraźnie powiedział, że jednostki rozrachunkowe są elementem wspólności małżeńskiej majątkowej. Ustawodawca wskazał też, że jednostki uczestnictwa są dziedziczne lub podlegają podziałowi w przypadku rozwodu (art.82 i art.83 ustawy z 28 sierpnia 1997r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, Dz.U. nr 39, poz. 934 ze zm.). Jednostki rozrachunkowe są instrumentami finansowymi stanowiącymi składnik mienia powoda i bezspornym jest związek przyczynowy między działaniem ustawodawcy i utratą połowy ich wartości. Bezspornym jest również, że powód odszkodowania nie otrzymał. To, iż jednostki rozrachunkowe pełnią swoją funkcję w systemie ubezpieczeń społecznych nie zmienia w tym względzie jasno wyrażonej woli ustawodawcy. W każdym razie nie może zmienić przed ewentualnym orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego, które oczywiście potencjalnie może przyznać prymat wykładni celowościowej, nad językową i zastosować rozumowanie *contra legem*. Należy w tym miejscu wskazać, że odszkodowanie w polskim systemie prawnym dokonuje się poprzez przywrócenie stanu poprzedniego lub poprzez odszkodowanie pieniężne (art. 363 k.c.). Zapisy na tzw. „subkontach” w ZUS nie spełniają żadnego z tych wymogów. Obrazowo mówiąc, zapisy te przypominają sytuację, gdy zobowiązany do zapłaty za towar broni się twierdząc, że wystawił weksel. Jednak, tak jak obietnica zapłaty ceny nie jest zapłatą ceny, tak obietnica odszkodowania nie jest odszkodowaniem. Powód odszkodowania nie uzyskał, a jego wartość, w rozumieniu utraty wartości jednostek rozrachunkowych, jest między stronami bezsporna. Sąd ma oczywiście świadomość rozbieżności doktrynalnych odnośnie tzw. szkody pośredniej, tj. ryzyka wystąpienia z roszczeniem odszkodowawczym przez OFE i powoda, i uzyskania „podwójnego” odszkodowania. Sąd zwraca jednak uwagę na konieczność oceny *ad casum* ryzyka na rynku finansowym. Przykładowo „czarny PR” zastosowany wobec publicznej spółki akcyjnej może doprowadzić do spadku wartości jej akcji. Z kolei akcjonariusz może akcje te o obniżonej wartości być zmuszony sprzedać. Nawet ewentualne odszkodowanie dla spółki nie spowoduje tu wyrównania szkody dla inwestora, a autorytarne zastosowanie zasady „braku szkody pośredniej” wprowadziłoby Polskę do ekskluzywnego (jednoosobowego) grona państw, w których ochrona uczestników rynku finansowego jest żadna. Innymi słowy w wielu sytuacjach mamy do czynienia nie tyle z przyczynowością, ale z korelacją. Rozróżnienie to rozumieją statystycy – powinni i prawnicy. O ile w danym czasie wzrasta sprzedaż lodów i parasoli słonecznych, to nie ma związku przyczynowego między tymi zdarzeniami, lecz istnieje związek przyczynowy z trzecim zdarzeniem, które wpływa na sprzedaż lodów i parasoli słonecznych – upałami. W niniejszej sprawie, być może bardziej wskazane byłoby wystąpienie z roszczeniami odszkodowawczymi przez OFE. One jednak tego nie czynią a sąd musi z jednej strony zaakceptować konstytucyjność ustawy zmieniającej system OFE, z drugiej strony pogodzić tę ustawę z przepisami Konstytucji RP, z trzeciej zaś strony nie wolno w praworządym państwie prawa stosować dyskusyjnych koncepcji cywilistycznych (kwestia szkody pośredniej) i wyłączać w drodze takich rozważań stosowania przepisu Konstytucji RP.

Zdaniem sądu właściwą jednostką reprezentującą Skarb Państwa w niniejszym postępowaniu jest Minister Finansów. Zgodnie z ustawą z dnia 4 września 1997r. (Dz. U. nr 141, poz. 943 ze zm.) o działach administracji rządowej Minister

Finansów odpowiada za dział finanse publiczne (art.8), a więc jest odpowiedzialny za budżet Państwa. Zaś umorzenie obligacji było przysporzeniem dla budżetu poprzez redukcję długu publicznego. Natomiast Minister Pracy i Polityki Społecznej jest odpowiedzialny za realizację polityki Państwa w zakresie ubezpieczeń społecznych, ale nie za działania Państwa których skutkiem jest zwolnienie Skarbu Państwa ze zobowiązań z tytułu obligacji.

Odnosnie drugiego pozwanego, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych powództwo w całości nie jest zasadne. Jak słusznie wskazał pozwany brak jest podstaw prawnych roszczenia powoda o odszkodowanie w stosunku do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, albowiem wskazany przez powoda art. 422 k.c. nie znajduje w niniejszej sprawie zastosowania. Stosownie do art. 422 k.c. odpowiedzialność za świadome skorzystanie ze szkody wyrządzonej przez kogoś innemu drugiemu jest odpowiedzialnością za własny czyn. Przesłankami odpowiedzialności jest uzyskanie korzyści, świadomość osoby korzystającej co do uzyskania korzyści oraz wyrządzenie drugiemu szkody. Natomiast pozwany z rzekomego przysporzenia nie skorzystał, gdyż wartość umownych jednostek jest zapisana na koncie ubezpieczonego – powoda, a zatem pozostaje poza planem finansowym pozwanego, w ramach którego wykonuje on swoje statutowe zadania. Podkreślić więc należy, że ZUS jest odrębną od Skarbu Państwa osobą prawną, dla pozwanego ZUS-u nie nastąpiło przysporzenie, a wręcz przeciwnie, nastąpił wzrost zobowiązań w przyszłości.

Z tego względu orzeczono jak w sentencji. O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c.